

BESLUT

2021-12-13 Dnr: 21/02981

SAKEN

Morgonstudion, SVT1, 2021-07-07, inslag om covid-19-läget i världen; fråga om saklighet

BESLUT

Inslaget fälls. Det strider mot kravet på saklighet.

FÖRELÄGGANDE

Sveriges Television AB ska på lämpligt sätt offentliggöra nämndens beslut.

INSLAGET

Programledaren påannonserade inslaget enligt följande.

Ja, nu ska det handla om coronapandemin och vi börjar med en liten uppdatering om vaccinläget i Sverige. För enligt de senaste siffrorna så har strax över 5,3 miljoner svenskar nu fått minsten dos, vilket motsvarar ungefär 64,7 procent av den vuxna befolkningen. Mer än 3,4 miljoner är helt färdigvaccinerade, vilket är 41,9 procent av den vuxna befolkningen.

Samtidigt stod följande på en skärm bakom programledaren.

5,3 miljoner – Minsten dos vaccin. 3,4 miljoner – Två doser vaccin.

Programledaren sa sedan följande.

Och blickar vi sedan ut i världen så ser det ut ungefär så här. I de mörkblåaste delarna har över 60 procent av befolkningen vaccinerats med minsten dos. I de vita delarna har under 1 procent fått en spruta.

På skärmen bakom programledaren visades en världskarta där länderna var markerade i nio olika blå nyanser baserat på andelen vaccinerade med minst en dos i respektive land. I förklaringen till kartan stod att läsa att den mörkblåaste delen motsvarade länder med mer än 60 procents vaccinationsgrad. Sverige var på kartan markerat med den mörkblåaste färgen.

Därefter följde en intervju med en vaccinforskare. Inledningsvis talade forskaren om hur väl vaccin skyddar mot den så kallade deltavarianten av covid-19-viruset. En bit in i intervjun sa programledaren att det på den tidigare visade världskartan gick att se att vaccinfördelningen över världen var orättvis och frågade forskaren om den ojämna fördelningen var ett större hot mot folkhälsan än skyddseffekter av vaccin. Forskaren svarade att det viktigaste var att se till att alla länders vaccineringar sker mer effektivt.

ANMÄLAN

Anmälaren anför sammanfattningsvis följande.

I inslaget jämfördes andel vaccinerade av Sveriges vuxna befolkning med andel vaccinerade av andra länders hela befolkningar vilket blev missvisande och fick Sverige att framstå som ett av de länder med högst vaccinationsgrad. Informationen var felaktig i både tal och grafik.

PROGRAMFÖRETAGETS YTTRANDE

Sveriges Television AB (SVT) anser att inslaget överensstämmer med kravet på saktighet och anför i huvudsak följande.

Inslaget handlade om covid-19-läget och vaccinationerna i världen. Muntligt presenterades vaccinationsgrad bland den vuxna befolkningen i Sverige och sedan visades också en världskarta som visade total vaccinationsgrad i olika länder.

Anmälaren har rätt i att Sverige hade en mörkare färg på kartan än vad som var korrekt eftersom Sveriges färg speglade andel av den vuxna befolkningen, medan övriga länders färgsättning speglade andel av hela befolkningen. Kartan som användes kom från "Our World In Data" och visar andel av befolkningen som fått en dos. Denna visade att 52,5 procent av svenska befolkningen fått minst 1 dos men i grafiken fick Sverige en nivå mörkare nyans än den korrekta. Detta var helt oavsiktligt och ett beklagligt misstag.

Samtidigt anser SVT att den felaktiga nyansen inte var ett fel av den art att det påverkade inslagets huvudsakliga innehåll. Länder delades på kartan in i nio olika spann gällande vaccinationsgrad. De länder där under 1 procent fått en dos vaccin markerades med vit färg. Sedan fanns ytterligare åtta spann, alla med olika nyanser av blått, upp till de länder där minst 60 procent av befolkningen fått en dos (den mörkaste blå färgen). Sverige skulle egentligen haft den näst mörkaste blå färgen i stället för den mörkaste, det vill säga Sverige fick i grafiken endast en nyans mörkare än den korrekta. Programledaren sa också tydligt i påannonseringen att antalet som fått minst en dos vaccin i Sverige "motsvarar ungefär 64,7 procent av den vuxna befolkningen", vilket var korrekt. Likaså förklarades att de olika

färgnyanserna på världskartan beskrev hur stor del av befolkningen i respektive land som hade vaccinerats med minst en dos.

Syftet med världskartan var inte att i detalj gå in på enskilda länders vaccinationsgrad utan att ge en översiktlig bild av vaccinationsläget i världen och också illustrera de stora skillnader som fanns i olika delar av världen. En del av intervjun som följde med vaccinforskaren handlade just om hur olika vaccinfördelningen är över världen.

AKTUELLA BESTÄMMELSER

SVT ska utöva sändningsrätten sakligt samt med beaktande av att en vidsträckt yttrande- och informationsfrihet ska råda i televisionen (13 § i sändningstillståndet). Kravet på saklighet innebär främst att uppgifter som är av betydelse för framställningen ska vara korrekta och att framställningen inte får vara vilseledande, till exempel genom att väsentliga uppgifter utelämnas.

Granskningsnämnden får besluta att ett programföretag som brutit mot villkor i sitt sändningstillstånd på lämpligt sätt ska offentliggöra nämndens beslut (17 kap. 10 § radio- och tv-lagen).

GRANSKNINGSNÄMNDENS BEDÖMNING

I det aktuella inslaget presenterade programledaren andelen vaccinerade mot covid-19 av den vuxna befolkningen i Sverige. Samtidigt visades en världskarta över andelen vaccinerade av länders hela befolkningar. Av handlingarna i ärendet framgår att Sverige hade en mörkare färg på kartan i inslaget än vad som speglade det verkliga förhållandet. Granskningsnämnden konstaterar att andelen vaccinerade i Sveriges befolkning enligt SVT:s yttrande var 52,5 procent medan färgsättningen i grafiken visade en vaccinationsgrad på mer än 60 procent. Mot bakgrund av ovanstående gav inslaget enligt nämndens mening en missvisande bild av Sveriges vaccinationsgrad i förhållande till resten av världen. Inslaget strider därför mot kravet på saklighet.

Detta beslut har fattats av Helena Rosén Andersson, Ulrika Hansson, Clas Barkman, Bo-Erik Gyberg, Gunnar Springfeldt och Erik Fichtelius efter föredragning av Tamara Mivelli.

För granskningsnämnden

Helena Rosén Andersson